

REMISSYTTRANDE MED ANLEDNING AV SOU 2023:97

Ut ur utsatthet

Dnr A2023/01688, A2023/01703

Arbetsmarknadsdepartementet

2024-05-24

Stiftelsen ChildX arbetar för att stoppa kommersiell sexuell exploatering av barn, det vill säga sexuella övergrepp mot barn där förövaren använder betalning eller annan form av ersättning som ett av sina maktmedel. Stiftelsen grundades 2014 och är verksam både i Sverige och internationellt. Vår vision är en värld fri från människohandel och andra former av kommersiell sexuell exploatering av barn.

Nedan beskrivs ChildX inställning till utredningens förslag i korthet. ChildX lämnar remiss i huvudsak på de delar av utredningen som omfattar uppdraget att lämna förslag på utformning och organisering av ett program för barn utsatta för sexuell exploatering och människohandel för sexuella ändamål, samt lämna förslag på lämplig aktör att förvalta ett sådant program.

ChildX välkomnar utredningen och tillstyrker samtliga förslag i utredningen men vill göra följande tillägg:

10.2.2 Program för barn med en särskilt utsedd samordnare, tvärprofessionell grupp och en individuell plan

- ChildX tillstyrker utredningens förslag om att utsatta barn ska kunna tilldelas en samordnare som stödjer barnet genom stöd- och vårdprocessen. ChildX vill tillägga att det är avgörande att denna samordnare är särskilt kvalificerad med kunskap om sexuell exploatering, vård- och stödbehov och om trauma samt komplex trauma.
- ChildX ser positivt på förslaget att den tvärprofessionella gruppen kopplas till ett barnhus men under förutsättning att Barnhus görs likvärdigt tillgängligt för alla barn över hela landet, vilket inte är tillfället idag. Därför är det av största vikt att kvalifikationerna för denna grupp, tillika samordnaren, ger alla barn, oavsett var de bor och vad de har utsatts för, lika tillgång till kvalificerat stöd.

10.3.1 Utredningens målgrupper behöver lyftas fram i 5 kap. 11 § SoL

ChildX instämmer i utredningens bedömning om att det behövs en ändring i socialtjänstlagen (2001:453) så som utredningen föreslår: Socialnämnden ansvarar för att personer som utnyttjas eller har utnyttjats i sexuell exploatering, prostitution eller människohandel för sexuella ändamål får det stöd och den hjälp de behöver för att förändra sin situation.

ChildX rapport "Alla tittade men ingen såg" visar på stora skillnader i Socialtjänstens förståelse av sexuell exploatering av barn som en utsatthet för våld samt konsekvenser av den brist på nationella föreskrifter för insatser som är anpassade för målgruppen. Vi instämmer i utredningens bedömning att det krävs ett tydliggörande för kommunerna om deras ansvar för målgruppen. ChildX instämmer även i utredningens förslag att Socialstyrelsen ska få i uppdrag att ta fram stöd för rättstillämpningen med anledning av ändringen i SoL med tillägget att detta stöd bör särskiljas mellan barn och vuxna.

10.3.4 Utvecklingsmedel till kommuner och regioner öronmärkta för utredningens målgrupper

- ChildX instämmer i utredningens bedömning att det krävs öronmärkta utvecklingsmedel för arbetet riktat mot barn. Kommunerna behöver särskilt satsa på att identifiera och upptäcka brottsutsatta barn. ChildX vill understryka allvaret i att 92% av kommunerna i den kommunenkät som genomfördes, svarar att de sällan eller aldrig kommer i kontakt med barn och unga som utsätts för kommersiell sexuell exploatering. ChildX vill i jämförelse med det informera om den SIFO-undersökning som vi gör årligen som visar att 9% av tjejerna och 3% av killarna i ålder 15-19 år i Sverige har fått ersättning i utbyte mot sexuella handlingar, offline eller online. Det motsvarar i genomsnitt nästan 2 elever i varje klass i åk 9 och på gymnasiet.

10.3.5 Särskilda barnkoordinatorer och förstärkt finansiering av regionkoordinatorerna för att stödja den lokala nivån

- ChildX tillstyrker utredningens förslag om att införa ett minimikrav på en särskild regionkoordinator med fokus på barn i varje polisregion.
- ChildX vill poängtera att det idag saknas en nationell styrning och mandat över regionkoordinatorerna mot människohandel. Därför tillstyrker vi förslaget om

att Jämställdhetsmyndigheten bör få i uppdrag att samordna arbetet med regionkoordinatorerna på nationell nivå, med tillägget att det också bör inrättas en samordnande tjänst för regionkoordinatorerna på nationell nivå för stöd och utveckling.

- I samband med att en samordnare inrättas för barn som utsätts bör regionkoordinatorernas roll tydliggöras för att kunna fokusera på koordinering av insatser, myndigheter och civilsamhälle samt stöd, handledning och kompetensutveckling för kommun och region. Vi är därmed tveksamma till utredningens förslag om att barnkoordinatören ska kunna utses till samordnare, med risk för att individärenden kommer ta för mycket tid från koordinatörens uppdrag att utveckla kunskapen i kommuner och regioner att ge stöd åt målgruppen.

10.3.9 Kontaktvägar till stöd för barn och unga utifrån deras åsikter och erfarenheter

ChildX tillstyrker utredningens förslag med tillägget om att det i Barnombudsmannens uppdrag läggs till att också involverar unga personer med erfarenhet av kommersiell sexuell exploatering i arbetet.

ChildX vill lägga till att en sådan kontaktväg måste ha möjlighet att ta emot personer också efter 18 års ålder. Många barn som utsätts för kommersiell sexuell exploatering utsätts i sena tonåren och det är av största vikt att den aktör som finns för dem att vända sig till har möjlighet att vara kontaktväg i en övergångsperiod mellan barndom och vuxen ålder. ChildX föreslår att denna kontaktväg, som särskilt riktar sig till barn och unga, bör innefatta målgruppen upp till 23 års ålder. Vi vill därmed också uppmana att det i uppdraget till Barnombudsmannen ingår att inhämta synpunkter från unga vuxna.

I en rapport nyligen publicerat av Stödklubben mot sexualiserat våld "Rätt stöd i rätt" framkommer att 60% av barn och unga som sökt stöd för sexuellt våld har väntat längre än ett år innan de sökte stöd, vilket understryker att för ett barn att söka stöd är en process som kan ta tid.

<https://childx.se/wp-content/uploads/2024/05/Rapport-Ratt-stod-i-ratt-tid.pdf>

10.3.10 Metoder för uppsökande verksamhet behöver utvecklas

- ChildX instämmer i vikten av att Polisen utvecklar och implementerar ett traumamedvetet arbetssätt för uppsökande arbete. Samtidigt vidhåller ChildX

att uppsökande arbete i första hand bör bedrivas av stödjande aktörer och inte brottsbekämpande myndigheter. Därför ser vi positivt på utredningens förslag att ge Jämställdhetsmyndigheten, Socialstyrelsen, Linköpings universitet (Barnafrid) och Uppsala universitet (NCK) i uppdrag att kartlägga, utvärdera och vidareutveckla arbetssätt för socialt uppsökande arbete på internet gällande både barn och vuxna. ChildX vill i samband med det understryka att civilsamhället har en avgörande roll i ett uppsökande arbete med möjligheter att i samband med uppsök direkt kunna erbjuda stöd anonymt, vilket ofta sänker trösklarna för barn i en initial kontakt. ChildX vill också poängtera att barn och unga som idag utsätts för sexuell exploatering främst utsätts via sociala medier, och inte på öppna internetsidor. Exempelvis i vår SIFO-undersökning så svarade 7% (av totalt 9%) flickor att de hade utsatts på Snapchat.

10.3.11 Rutiner för att fråga om våld samt bedömningsmetoder behöver utvecklas

- ChildX tillstyrker utredningens förslag och vill i samband med det förtydliga behovet av frågor som möter barnets egen upplevelse av situationen och att dessa frågor utvecklas tillsammans med barn och unga.

För frågor om remissen vänligen kontakta:

Elise Thoen

Policychef, ChildX

elise@childx.se